

LAPPAJÄRVI

**Selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta
hyvinvointivaliokunnan toimialalla vuonna 2024**

Hyvinvointivaliokunnan päätös 19.2.2025 § xx

1 JOHDANTO

Kuntalain (410/2015) 115 §:ssä säädetään, että kunnan toimintakertomuksessa on annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 24.4.2023 Lappajärven kunnan hallintosäännön, joka tuli voimaan 1.6.2023. Hallintosäännön 11 luvun 94 §:ssä määrätään kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä, 95 §:ssä valiokunnan tehtävistä ja 96 §:ssä viranhaltijoiden tehtävistä.

Valiokunta ja johtokunta vastaa toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoi kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanjohtaja, toimialajohtaja ja vastuuviranhaltija vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta omalla toimialallaan tai vastuualueellaan, ohjeistaa alaistaan toimintaa sekä raportoi kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt *Lappajärven kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet* –asiakirjan. Sen 6 luvussa todetaan, että kunnanhallituksen alaisten toimielinten tulee käsitellä oman tehtäväalueen selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Kunnanhallitus 16.1.2023 hyväksyi *Lappajärven kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje* -asiakirjan, joka tuli voimaan 1.3.2023. Sen 14 luvussa todetaan, että tilivelvollisten toimielinten ja viranhaltijoiden tulee valmistella omalta vastuualueeltaan selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuudesta. Selonteon tulee kattaa keskeiset sisäisen valvonnan osa-alueet ja konsernivalvonnan menettelyt sekä toimintaan ja talouteen liittyvät merkittävimmät riskit. Selonteossa tulee esittää olennaiset kehittämistarpeet ja suunnitellut kehittämistoimet.

2 SELONTEKO

Hyvinvointivaliokunta toteaa toimialansa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vuonna 2024 seuraavaa:

2.1 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hallinnon järjestämiseksi valtuusto on hyväksynyt hallintosäännön, joka sisältää myös entisen kunnanvaltuuston työjärjestyksen ja palkkiosäännön. Hallintosääntö sisältää organisaatorakenteen, toimivallat ja vastuut.

Kunnanhallitus on antanut ohjeita ja määräyksiä, kuten talousarvion täytäntöönpano-ohjeet, sosiaalisen median ohjeen, tietoturvaohjeen, viestintäohjeen, ohjeen toimielinten päätösten sisällöstä sekä useita henkilöstöhallintoon liittyviä ohjeistuksia.

Hallinnossa on noudatettu hyvän hallinnon periaatteita. Hyvinvointivaliokunta on kokoontunut säännöllisesti, käsitellyt sille määrättyt asiat, tehnyt tarvittavat päätökset vaihtoehtojen arvioinnin jälkeen ja seurannut päätösten toimeenpanoa. Päätöksistä on tiedotettu asianosaisille ja pöytäkirjat ovat olleet yleisesti nähtävillä. Lisäksi vuonna 2024 tehtiin Länsirannan koulun siirtymisestä ennakkovaikutusten arviointi.

Valiokunnan esityslistat lähetettiin valiokunnan jäsenille sekä kunnanhallituksen puheenjohtajalle, kunnanhallituksen nimeämälle edustajalle sekä kunnanjohtajalle. Ne saatettiin tiedoksi myös kunnanvaltuuston puheenjohtajistolle. Loppuvuodesta 2024 valiokuntaan saatiin jälleen nuorisofoorumin edustaja. Koulujen henkilökunta sai tiedon hyvinvointivaliokunnan kokouksista viikkotiedotteesta, jossa esityslistan kerrottiin löytyvän kunnan nettisivuilta. Hyvinvointivaliokunta kokoontui vuonna 2024 yhteensä yksitoista kertaa. Hyvinvointivaliokunnan päätöksistä ei tehty oikaisuvaatimuksia. Myöskään viranhaltijoiden päätöksistä ei tehty oikaisuvaatimuksia.

2.2 Toimivalta ja vastuut

Esittelijänä hyvinvointivaliokunnassa toimii sivistysjohtaja ja vapaa-aikasihteeri. Tarvittaessa sivistysjohtajan sijainen toimii esittelijänä.

Hyvinvointivaliokunnan toimialaan kuuluvat:

- * varhaiskasvatus
- * esiopetus
- * perusopetus
- * lukio-opetus
- * kirjastopalvelut
- * liikuntapalvelut
- * nuorisopalvelut
- * kulttuuripalvelut
- * museotoiminta
- * taiteen perusopetus.

Hyvinvointivaliokunta päättää seuraavat asiat:

1. perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat sekä niihin perustuvat vuosisuunnitelmat
2. varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmat
3. koulujen lukuvuosittaiset tuntikehykset
4. suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
5. oppilaan lähikoulun nimeäminen (oppilaaksiottoalueet)
6. oppilaan opetuksen muu järjestäminen kuin lähikoulu vanhempien hakemuksesta
7. opiskelijaksi ottamisen perusteet, mahdolliset pääsy- ja soveltuvuuskokeet; lukiolaki (714/2018) 20 §
8. vammaisen tai erityistä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan opiskelijahuoltopalvelut sekä apuvälineet
9. opiskelijan määräaikainen erottaminen tai opiskeluoikeuden pidättäminen; lukiolaki 41 ja 42 §
10. koulukuljetusten periaatteet ja koulumatkaedut
11. koulutuspalveluiden ostaminen ulkopuolelta, siltä osin kuin tässä kohdassa

- tarkoitettua toimivaltaa ei ole siirretty viranhaltijoille
12. kuntakohtaiset koulutuksen arviointisuunnitelmat ja -kriteerit
 13. aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma
 14. aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämistapa, paikka sekä maksut perusopetuslain (628/1998) 48 §:n mukaisesti
 15. kokeilulupien hakeminen
 16. viranhaltijat ja heidän kuntakohtaiset toimipaikkansa
 17. vastuualueiden toimintasuunnitelmat
 18. toimialansa talousarvion käyttösuunnitelman hyväksyminen ja tarvittaessa tarkempien ohjeiden antaminen määrärahojen käyttämisestä siltä osin kuin valiokunta ei ole päättänyt siirtää tässä kohdassa tarkoitettua toimivaltaa toimialajohtajalle
 19. toimialansa toimintakertomusesityksen hyväksyminen
 20. toimialansa avustusten jakaminen ja mahdolliset huomionosoitukset
 21. toimialansa stipendissäännöt ja stipendien jakaminen
 22. kirjaston aukioloajat
 23. päättäminen talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa toimialaansa kuuluvasta tavarahankinnasta, palveluhankinnasta tai suunnittelukilpailusta, jos sen arvo ilman arvonlisäveroa laskettuna ei ylitä 100.000 euroa, siltä osin kuin tässä kohdassa tarkoitettua toimivaltaa ei ole siirretty viranhaltijoille
 24. toimialaansa kuuluvan irtaimen omaisuuden ostaminen, myyminen, vuokraaminen ja muu käytettäväksi luovuttaminen siltä osin kuin tehtävää ei ole siirretty viranhaltijoille
 25. toimialaansa kuuluvien lausuntojen antaminen.

2.3 Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Toiminnan ja talouden seurantaan varten valtuusto hyväksyy talousarvion hyväksymisen yhteydessä toimitelmalle tehtäväkohtaiset ja hankekohtaiset toimintatavoitteet, määrärahat ja tuloarviot. Samalla kunnanvaltuusto määrittelee tilivelvolliset. Hyvinvointivaliokunta on noudattanut toiminnassaan talousarviota. Vuoden 2024 talousarvio ei toteutunut määrärahallisesti tai prosentuaalisesti kahdella eri kustannuspaikalla: Varhaiskasvatuksen talousarvion teko oli haasteellinen ja sen teossa oli virheitä niin Lappajärven kunnan puolelta kuin palvelujen tuottajan eli Alajärven kaupungin puolelta samoin kuin vuonna 2023. Sivistysjohtaja oli antamassa selvityksen varhaiskasvatuksen ylityksistä kunnanhallitukselle syksyllä 2024. Ylitykset johtuivat pääosin sijaisten palkoista sekä vuorohoidon lisääntymisestä ja laajenemisesta viikonloppuihin. Härmänmaan musiikkiopiston eli Kauhavan kaupungin laskutusperiaatteiden muutokset aiheuttivat ylityksen vuonna 2024 kuten vuonna 2023. Uusi sopimus, jossa kirjattu uuden laskutusperiaatteet kunnanhallitus hyväksyi loppuvuodesta 2024 ja vuoden 2025 määrärahavaraus tehtiin uuden tilanteen mukaan.

Hyvinvointivaliokunta niemesi sivistystoimen osalta vastuuviranhaltijat, jotka toimivat laskujen hyväksyjinä ja asiattarkastajina, ja heille varahenkilöt (hyvvk § 1/ 24.1.2024).

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa kunnanhallitus antaa toimitelmille ohjeet talousarvion käyttösuunnitelmien laatimisesta, hankintojen suorittamisesta, avustusten jakamisesta, henkilöstön käyttöön liittyvistä asioista, uusien toimintojen aloittamisesta ja määrittelee hankintaratjat ja sisäisestä valvonnasta vastaavat henkilöt.

Valtuustolle on esitetty talousarvion määrärahamuutos, mikäli toiminnan muutos on edellyttänyt määrärahamuutosta.

Kunnanhallitukselle on toimitettu neljän kuukauden välein toiminnan ja talouden toteutumaraportti. Toiminnan ja talouden toteumaraaportti on käsitelty ensin hyvinvointivaliokunnassa.

2.4 Riskienhallinnan järjestäminen

Hyvinvointivaliokunnan maksuliikenne hoidettiin pankkitilien kautta. Kunnanhallitus on nimennyt henkilöt, joilla on kunnan pankkitilien käyttöoikeus. Myös konekielisesti pankkiin lähtevät maksatuslistat vahvistettiin allekirjoituksin. Ennen laskun maksatusta se on hallintokunnan puolesta varustettu vastaanotto-, tili- ja muilla merkinnöillä sekä tarkastettu ja hyväksytty. Laskun hyväksyjänä ja maksumääräyksen antajana tuli olla eri henkilö; näin myös toimittiin.

2.5 Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Hankinnat suoritettiin julkisista hankinnoista annettujen lakien mukaisesti silloin kun ko. lainsäädäntö sitä edellytti. Muuten noudatettiin hallintosäännön ja pienhankintaohjeen määräyksiä. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen suurimmissa hankinnoissa eli oppikirja- ja oppimateriaalihankinnoissa kunta kuuluu Hanselin hankintarenkaaseen. Elintarvikehankinnoissa Lappajärvi kuului vielä vuoden 2024 entiseen EPSHP:n hankintarenkaaseen, kuitenkin niin että elintarvikkeita hankitaan myös lähiruokana. Vuoden 2024 aikana liitettiin Hanselin elintarvikehankintakilpailutuksen kautta Hanselin hankintarenkaaseen. Investoinneista Prosentti taiteeseen –hankinnassa käytettiin taitelijan valinnassa portfoliohakua.

2.6 Tietoturva ja muut sisäiseen valvontaan liittyvät tehtävät

Talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmien käyttöoikeuden myöntää hallintojohtaja, joka tarvittaessa myös purkaa myönnettyt käyttöoikeudet työtehtävien tai työntekijöiden poistuessa.

Järvinet Oy vastaa ohjelmistojen tietoturvasta ja palomuuureista.

2.7 Olennaiset kehittämistarpeet ja suunnitellut kehittämistoimet

Vuoden 2024 toiminnan tavoitteet sekä kehittämiskohteet olivat:

- Henkilöstörakenteen tarkastelu ja virkarakenteen muutokset
- Sähköisen hyvinvointisuunnitelman vuosiraportti
- Perusopetuksessa tiedottamisen selkiyttäminen sekä varhaisen puuttumisen malli (poissaolot)
- Lukiokoulutuksessa erityisesti laatustrategian tekeminen ja sen avulla arviointi
- Kirjaston henkilöstön perehdytys

- Liikuntahallin ja kuntosalilyksikön käyttöasteen ja myynnin maltillinen kasvattaminen sekä arviointi kuntosalin jatkokehittämisen tarpeista ja mahdollisuuksista
- HYTE-kertoimien valtiosuoslaskelmien arviointi sekä HYTE-prosessien kehittäminen (valtion toimesta tietyt indikoitavat prosessit avataan "palvelukuvaus näkymäksi" Lappajärven kunnan www-sivuilla)
- Taavintuvan ja Onnintuvan kiinteistöjen muuttaminen palvelemaan enemmän alueen perinne- ja geokulttuuria
- Varhaiskasvatuksessa perehdytysohjelman käyttöönotto

Näiden etukäteen määriteltyjen kehittämiskohteiden ja tavoitteiden lisäksi vuonna 2024 tuli ajankohtaiseksi Länsirannan koulun siirtyminen yhteiskoululle. Se tehtiin ennakkovaikutusten arvioinnin ja huoltajien kuulemisen kautta. Lappajärvellä on ollut 1.8.2024 alkaen vain yksi perusopetusta antava koulu, Lappajärven yhteiskoulu. Vuoden aikana myös muutettiin esikoululaisten hoitojärjestelyjä: 1.8.2024 lähtien esikoululaisille voitiin hakea joka ap-ip-kerhoa koululla tai täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuksen toimipisteissä.

Vuoden 2025 kehittämiskohteet ovat:

- Oppilasennusteiden mukaisen oppilasmäärän vähenemiseen reagointi sekä suunnitelmallinen henkilöstörakenteen muutos (lukuvuodet 2025-2027)
- Niin perusopetuksen kuin lukiokoulutuksenkin tuen ja erityisopetuksen muutokset 1.8.2025 alkaen
- Ulkomaalaisten lukiolaisten otto Lappajärven geolukioon
- Varhaiskasvatuksen toimipisteiden määrän arviointi; mahdollinen ryhmäperhepäivähoidon lopettaminen
- Kuntosalin kehittämisinvestointi
- NuoDo-järjestelmän käyttöönotto (nuorisopalveluiden toiminnan tilastointi)
- Vapaa-aikastrategian julkaiseminen ja implementointi

Merkittävimmät riskit ja toimenpiteissä havaittujen puutteiden korjaaminen:

- Perusopetukseen valmistavan opetuksen huono ennakoitavuus; suomi toisena-kielenä opetus
- Uusien oppimisen tuen lakiuudistusten tuomat muutokset (henkilöstö)
- Kunnan hyvinvointityö ei ole sivistystoimen mielestä riittävästi resurssoitu ja sen kehittämisen tueksi on kehitettävä organisaatio tasolta vahvaa prosessiajattelua ja -ohjaamista
- Eläköitymisien myötä tulevat rekrytoinnit sekä tehtävänkuvien muutokset
- Lasten ja nuorten harrastamista ja liikkumista tulisi tukea enemmän; pohdittava lasten ja nuorten perintörahan käyttöä enemmän tähän tarkoitukseen, esimerkiksi rahan kohdentamista liikuntaa kehittäviin hankkeiden omarahaosuuksiin tai liikuntapaikkainvestointeihin.